

ПОЛИТИКА ЗАУПРАВЛЕНИЕ НА АКТИВИТЕ И ПАСИВИТЕ

ПОЛИТИКА ЗАУПРАВЛЕНИЕ НА АКТИВИТЕ И ПАСИВИТЕ НА СИВЗК.

- 1.) *Основни принципи за управление на активите.*
- 2.) *Методи за управление на активите.*
- 3.) *Методи за оценяване на потребността от парични наличности.*
- 4.) *Стратегия за управлението на портфейла .*
- 5.) *Методи за управление на пасивите.*
- 6.) *Източници за финансиране, техническа платежоспособност и сигурност извън състава на нето премиите.*

Активните операции заемат важно място в цялостната дейност на Кооперацията. Те генерират значителна част от доходите, определят величината и мащаба на дейността. Прието е схващането, че застрахователите с повече активи са по-конкурентно способни, но са и по-чувствителни към нововъведенията. Те могат да водят по-агресивна политика, насочени са към по-рискови и доходни инвестиции. Затова управлението на активите е съществена част от финансовия мениджмънт. Управлението на активите представлява, съвкупност от определени действия, насочени към общия размер и прираста на активите от една страна и върху техния вътрешен състав и структура от друга страна.

Разделяме условно активите на активи, които служат за покритие на ТР – техен финансов източник са нето-застрахователните премии и допълнителните премии представляващи пълният размер на дохода от инвестициите на ТР, съгласно дефиницията локализирана в Регламенти 2223/96 и 549/2013 на ЕС и активи, които се придобиват за осъществяване на дейността - ДМ/НА и КМ/НА, като финансовият източник за тях е разликата между brutния и нетния размер на ЗП, т.е. калкулираните в състава на ЗП разноски. В подкрепа на "платежния баланс" на ТР може да се използват и разноските, докато обратния процес е дефинитивно недопустим, освен в случаите на положителен финансов резултат от дейността по уравнение "Б" от цитираните регламенти - счетоводна печалба.

Активите в Кооперацията са вид ресурс, който е контролиран от самото предприятие и му носи изгода в рамките на година (*при текущите активи*) или повече от година (*при нетекущите активи*). В практиката са известни обширни класификации, свързани с активите, като те могат да бъдат разграничени според времето, за което осъществяват принос в дейността на предприятието, според собствеността, според начина на придобиване, тяхната материалност и пр.

Извън основния предмет на дейност и свързаното с него създаване и покритие на ТР, за Кооперацията един от важните въпроси е свързан с

управлението на материалните краткотрайни активи. Това, най-често са разходи за основни материали. Ролята на материалните запаси за формирането на печалбата не е малка и налага избора на адекватен метод за оценяването им. Управлението на тези активи се свързва с:

- планиране на нуждите от материали, т.е. кога, къде и какви материали се изискват и кой може да даде ход на процеса по тяхното доставяне;

- определяне кога да се купува и колко;
- преценяване към кого да се направи заявка;
- получаване и проверяване на доставените материали;
- навременни рекламации;
- определяне на оптималния размер на доставката;
- съхраняване на материалните запаси по начин, който позволява лесния достъп до тях, тяхното придвижване, правилно съхранение и опазване;

- кодиране на материалите, за да се осигури безпрепятствено идентифициране;

- осигуряване своевременно отпускане и изписване;
- остойностяване на потреблението на материали.

Целите, които се поставят с управлението на материалните ресурси и на материалното снабдяване, са:

- обезпечаване протичането на нормалната дейност на Кооперацията с необходимите ресурси;

- икономично и ефективно използване на ресурсите;
- балансиране потребността на ресурсите;
- разкриване на пътищата, насоките и резервите за подобряване използването на ресурсите.

Целта на управлението на краткотрайните активи е да се осигури необходимото количество материали на необходимото място и по необходимото време, без да се допускат загуби поради неправилно заявяване, съхраняване и отпускане. Съществуват установени процедури, които позволяват осигуряване на материали към момента, към който са необходими. Ако даден артикул е стандартен, за него може да се поддържа гаранционен запас. Гаранционния запас осигурява постоянна наличност и осигурява буферен запас. В случаите, когато запасът достига критично равнище, се задейства процедура за нова поръчка. Системите и методите на доставката на материали са изключително разнообразни. Възможно е сключването на дългосрочни договори на фиксирана цена, договори с клаузи за преразглеждане на цената, ориентация към закупуване при най-благоприятни условия. Анализът върху движението и запасите от материали :

- осигурява данни за доставките;

- осигурява информация за цените на материалните запаси;
- осигурява информация за оптималния обем на доставяната партида и момента на подаване на заявката;

- осигурява възможност за количествено отчитане на материалите и контрола върху операциите в складовите помещения.

При изразходването на материалите могат да възникнат два основни проблема:

- създаването на материални запаси, които превишават стопанските потребности и водят до допълнителни рискове и разходи;

- създаване на материални запаси, които не задоволяват потребностите на Кооперацията.

За да се избегнат тези две крайности се установява оптималният размер на доставяните материали.

Друг тип въпроси, свързани със съществено значение за Кооперацията са въпросите, насочени към управление на "човешките активи (*ресурси*)". В съвременната икономика, управлението на човешките активи е от важно икономическо и социално значение. Управлението на тези активи обхваща:

- планиране на равнището и повишаването на производителността на труда в предприятието;

- планиране на необходимата численост на персонала за съответния период;

- планиране на необходимите средства за работна заплата и на средните работни заплати. За всеки един от елементите, които участват във формирането на трудовото възнаграждение се следва поведение, в съответствие с разпоредбите на националното законодателство и политиката на предприятието, за хигиена на труда и възстановяването на кадрите.

Основната цел, към която е насочено вниманието на мениджърите е търсенето на конкретни начини и подходи за решението на дилемата „доход от активи – риск на активите”. Следователно трябва да балансират и структурират активите, така че да се получават необходимите доходи от тях, без да се излагат на излишни, прекомерни и по възможност на никакви рискове. За постигането на тази цел, в Кооперацията обръщаме внимание на следните обстоятелства:

Във всички случаи е необходимо поддържането на достатъчни по размер ликвидни активи. Макар да имат по-ниска доходност от другите инвестирани активи, те са нужни за оперативното обслужване на клиентите, както за посрещане на евентуално откупуване, както от страна на полиците от застрахованите, така и за изплащане на обезщетения. Тъй като най-ликвидните активи по принцип са слабо доходносни,

финансовият отдел се стреми към управление на „принципа на разумната достатъчност”.

Обикновено крупните застрахователи, които са със значителен брой операции, клиенти и клонове поддържат по-малък относителен дял на касовите си наличности спрямо своите активи, защото колкото по-голям е броят на операциите и клиентите, толкова по-голяма е вероятността откупуването на дадена полица или плащането на обезщетение, да се компенсира от внасянето на премии по друга. В плана на СиВЗК е залегнало схващането, Кооперацията да промени коренно подхода си към активите и тяхното управление, след достигане на годишни брутни застрахователни премии от над 74 000 000 евро, което количествено състояние по-нататък ще се нарича за краткост - критична маса (КМ), като до този момент съгласно политиката си за управление на инвестиционния риск, Кооперацията ще следва абсолютно енергичния си подход към ликвидния риск.

Основните групи активи, в които ще инвестира Кооперацията, след достигане на КМ, ще са една част със сравнително висока доходност, висок риск и същевременно ниска ликвидност, като мотива в този случай ще е да не се продават активите, а да се задържат за дълго време с цел получаването на значителни доходи. Другата група са ниско рисковите с ниски доходи и висока ликвидност, които бързо без риск могат да се продават и служат за втора защитна бариера срещу евентуално изтичане на големи суми.

При управление на активите, ще се минимизира риска – чрез силно диверсифициран портфейл от активи и избягване на риск, чрез прехвърляне на инвестиционния риск върху застрахованите лица и съответното необходимо разширение на лиценза на СиВЗК. Това ще се постигне чрез инвестирането в значителен брой различни видове ценни книжа след постигане на КМ, а до тогава – като се отпускат много кредити на голям брой клиенти.

Управлението на активите е система от анализ, планиране и регулиране на техния размер, изменение на състав и структура. Общите принципи на тяхното управление са да се поддържа оптимален размер на активите, което означава Кооперацията да работи с най-малко разходи за единица дейност; да поддържа достатъчен размер ликвидни активи; да инвестира в две групи активи – такива с нисък риск или без риск, ниска доходност но с висока ликвидност и такива с висок риск и по-висока доходност но по-ниско ликвидни; минимизирането на риска ще се осъществява чрез диверсификация на портфейла от заеми получавани от субектите върху, които се осъществява застрахователната защита имайки предвид характера на ЗСЗЖ и най-вече факта, че точно тук се преплита управлението на активите с управлението на пасивите.

В практиката се използват различни начини (методи) за управлението на активите. Първият от тях това е метода на общия фонд от ресурси – при този метод Кооперацията пряко не се интересува от конкретния източник на ресурси и неговите специфични характеристики, а от общия размер на ресурсите, с които се разполага в момента или възнамерява да получи в бъдеще. Всички пасиви разглеждаме, като единна съвкупност от необходим разполагаем ресурс независимо от неговия източник. Приемаме величината на тези ресурси като даденост, върху която не може да се въздейства. Преди всичко от нея се насочват за попълване на оперативните парични резерви, на база предварително определеното ниво на ликвидност прието от Кооперацията за удовлетворително, а именно двойният размер на реално платените обезщетения през предния месец, освен ако не са налице значителни планирани за изплащане суми локализиращи в РПП.

Вторият метод е метода за разпределение на активите – при него се постига пряка връзка между отделните източници на ресурси и съответните групи активи (според тяхната доходност и риск). Степента на изискуемост на задълженията до поискване, при равни други условия при тях е най-висока, а финансовите разходи най-ниски. Това са ЗСЗЖ – с претенцията за плащане на ЗСС или ЗСД се извършва срещане на задължения.

Друг метод е балансирано управление на активите и пасивите – общото между разгледаните до тук методи за управление на активите, колкото и да изглеждат различни е това, че мениджърите приемат пасивите, като една твърда величина, която се определя от актюерите, на база свършеното от подписвачите и върху която не може да се въздейства. Техен стремеж е да може да се влияе върху прираста и структурата на активите съобразно характера на пасивите. Така връзката е едноточна – за основа се вземат ресурсите и на тази база се управляват активите, но по този начин липсва обратната връзка. С времето започват да се управляват и пасивите, което от своя страна дава по-голяма гъвкавост при управление на състава, структурата и прираста на активите. Вместо да се гледа на ресурсите като своеобразен ограничител и активите да се нагаждат към тях с времето ще започне да се приемат активите, като определящ елемент и да търсят начини да приспособят пасивите в зависимост от желанния състав, структура и прираст на активите. Така се постига между двете страни, както по права така и в обратна връзка.

В практиката ще се използват различни методи, с помощта, на които ще се определят потребностите на Кооперацията от ликвидни средства. Метода „източници – използване на ресурсите”, като най-важен източник на ресурси за всеки застраховател е новата продукция, а основното направление при тяхното използване до достигането на КМ ще е

предоставянето на ЗСЗЖ и възникването на прираст от разноси при нетирането на ЗП.

Вторият метод е „структуриране на ресурсите съобразно тяхната стабилност” Идеята е величината на ликвидните средства да бъде обвързана със състава и структурата на ресурсите съобразно стабилността или степента на задържане на им неинвестирани. Изхожда се от обстоятелството, че колкото Кооперацията разполага с по-стабилни ресурси, при равни други условия, толкова потребността от ликвидни средства е по-малка и обратно нестабилните ресурси изискват от мениджърите управляващи ликвидността да подържат повече ликвидни средства.

Метода „най-лоша/най-добра ликвидна позиция”, може да се ползва, като самостоятелен модел или като усъвършенстван вариант на предходните два. Тъй като оценяването на потребността от налични средства се отнася за един бъдещ период, се прави прогноза на база съответни предположения за няколко различни варианта. На база на претеглянето на тяхната вероятност за сбъдването им се прави обобщаваща оценка. Най-често се извършва на база и на трите варианта:

Най-лошата ликвидна позиция на Кооперацията (най-неблагоприятен вариант) това е ситуацията, при която размера на ТР и въобще на привлечените ресурси пада най-ниско, докато плащанията по застраховките бележат пик, (например при епидемии) и достигат възможно най-високото си равнище;

Най-добрата възможна ликвидна позиция (най-добра възможна позиция) размерът на ТР и останалите ресурси достигат възможно най-високата си точка, а търсенето на обезщетения пада до най-ниската си точка.

Друг метод за оценяване на потребността от ликвидни средства е метода на показателите за ликвидност. Той се основава на изчислението на редица финансови коефициенти. Финансовите показатели за ликвидност се изграждат на определени съпоставки и сравнения на едни с други балансови позиции на Кооперацията, в резултат на което се прави съответен извод за нейната ликвидна позиция, проследявайки динамиката в изменението на показателите за ликвидност.

Стратегиите при управлението на бъдещия портфейл от ценни книжа се съсредоточават в трите метода за разполагането на портфейла в избрания времеви период.

Първият метод е метода на стъпаловидния портфейл, при който стратегията е да се избере максимален срок на падеж и портфейла от ЦК, да се разпредели равномерно през целия период. Стреми се да се постигне баланс между ликвидността и доходността, като чрез този метод се постига средно ниво на доходност от портфейла.

Другите два метода са метод на еднополюсния портфейл с краткосрочен и съответно втория метод с дългосрочен акцент. Стратегията при тях е да се инвестира целия или по голяма част от портфейла в краткосрочни и съответно в дългосрочни ценни книжа. Стремежа е да се стабилизира ликвидността намалявайки доходността с прилагането на метода на еднополюсния портфейл с краткосрочен акцент и да се намали ликвидността с прилагането на метода на еднополюсния портфейл с дългосрочен акцент.

Четвъртия метод е „метод на двуполусния портфейл”. Стратегията при него е избиране на максимален срок на падеж, инвестициите се концентрират в началото и в края на инвестиционния хоризонт на портфейла т.е инвестира се една част в краткосрочни и друга част от портфейла е в дългосрочни ценни книжа. Така се постига чрез портфейла от краткосрочни ценни книжа стабилизиране на ликвидността, а чрез дългосрочните увеличаване на доходността на ИТР.

По принцип пасивите се делят на неуправляеми, като това са ТР, върху които не може да се влияе и управляемите пасиви, средства набирани от Кооперацията по нейна инициатива и по реда на ЗК, както и нейните собствени средства въобще. Един от проблемите при управлението на пасивите е постигането на оптималност между тяхната срочност и разходите по обслужването им. Комбинацията е удачна, когато позволява в най-голяма степен да се използват предимствата на всяка отделна форма и да се неутрализират нейните недостатъци. Под управление на пасивите в тесен смисъл на думата се разбира управлението на собствените средства на Кооперацията и инвестирането им в активи подходящи за покритие на ТР. Може да става дума и за получаването на кредити от банки, както и за прехвърляне на портфейли от други застрахователи. Определянето на потребността от собствени средства е важна част от управлението на пасивите и се извършва на базата на оценка на разрыва между стойността на текущите и прогнозируемите, инвестиции и очаквани потоци от премии по съответни ЗТП.

Управлението на пасивите има важно значение, тъй като те:

- осигуряват финанси на фирмата;
- свързани са със заплащане на заемна цена (това е цената за използването на чуждия капитал);
- те са в основата на капиталовата структура на фирмата.

От своя страна, капиталовата структура се определя от два типа конфликти на интереси. Първият е конфликтът между мениджъри и собственици, който възниква поради разделението между собственост и управление и създава посреднически разходи от използването на собствен капитал. Промяната на капиталовата структура може да намали едни и да увеличи други посреднически разходи, породени от конфликта на интереси между

собственици и мениджъри. Увеличаването на нивото на заемите може да намали загубите от неефективното използване на свободните парични средства на фирмата. Мениджърите имат личен интерес да изразходват тези средства за непарични облаги. Мениджърите също така са заинтересовани да запазят работата си, като затрудняват собствениците да ги уволнят или като избягват несъстоятелността на всяка цена. Преследвайки този интерес, мениджърите са склонни да използват свободните парични средства на фирмата за неефективни инвестиции в няколко насоки.

Първо, да увеличават ненужно размера и да диверсифицират дейността на фирмата, включително чрез неизгодни изкупувания и сливания. Причината е, че големите фирми с диверсифициран бизнес по-трудно могат да фалират, а така мениджърите гарантират постове си.

Второ, да развиват и инвестират в дейности, за чието управление са необходими специфични лични качества. Смяната на мениджърите става трудно, тъй като само те могат да ръководят тези дейности. Така обаче се пропускат други по-изгодни алтернативи.

Трето, мениджърите ще предпочитат да правят инвестиции, които повишават краткосрочно цената на фирмата, дори и ако имат информация, че това ще доведе до спад в дългосрочен план.

В резултат на разделението между собственост и управление за мениджърите възникват стимули да използват неефективно свободните парични средства, като ощетяват собствениците. Увеличаването на заемите в капиталовата структура намалява автоматично размера на средствата, с които мениджърите могат да се разпореждат. По този начин се намалява възможността за неефективно използване на ресурсите, респективно се ограничават посредническите разходи от дейността на мениджърите. Дългът действа дисциплиниращо на мениджърите, защото, ако той не се обслужва, фирмата ще изпадне в несъстоятелност и мениджърите ще загубят работата и репутацията си.

Освен изгода от по-ефективното използване на средствата на фирмата дългът създава и свои посреднически разходи. По-високата задлъжнялост намалява свободните парични средства и увеличава риска от фалит. Това ще направи мениджърите твърде предпазливи. Те ще избягват инвестициите в изгодни, но рискови проекти, защото при неблагоприятното им развитие фирмата може да фалира и мениджърите да изгубят постове си.

Другият конфликт на интереси е между собственици и кредитори на фирмата. Те се наблюдават при използването на заемно финансиране и се определят като посреднически разходи на дълга. Конфликтът между собственици и кредитори възниква поради ограничената отговорност на собствениците при неплатежоспособност на фирмата. Тази ограничена

отговорност създава стимули за собствениците да предприемат действия, с които да ощетят кредиторите. Съществуват различни начини за облагодетелстване на собствениците за сметка на кредиторите, като най-важните са два: **субституция на активите и отказ от инвестиране**.

Субституцията на активите представлява пренасочване на финансиране (част от което е осигурено чрез заеми) към инвестиции в проекти с по-висок риск и по-ниска (дори отрицателна) нетна настояща стойност, различни от тези, за които е било предоставено финансирането.

Поради ограничената отговорност спрямо задълженията на фирмата собствениците имат интерес да поемат по-високи рискове. От една страна при всяко ниво на риска тяхната загуба при неблагоприятно развитие на инвестицията е ограничена до размера на вложения от тях капитал, като останалата част се поема от кредиторите. От друга страна, колкото нивото на риска е по-голямо, толкова възможността им за печалба нараства. Такива високорискови инвестиции ще водят до нарастване на стойността на собствения капитал за сметка на загубата за кредиторите. Тази потенциална загуба представлява посреднически разход на дълга. С нарастване на задлъжнялостта на фирмата изгодата за собствениците от субституцията на активите ще расте. Поради това увеличаването на дела на дълга в капиталовата структура ще води до нарастване на този тип посреднически разходи.

Другият проблем, който създава посреднически разходи при финансирането със заеми, е т.нар. отказ от инвестиране. Той е противоположен на субституцията на активите и представлява отхвърляне на ефективни инвестиционни проекти от собствениците при вероятност от фалит на фирмата. Когато възможността за изпадане в несъстоятелност е голяма, получаването на нови заеми не е изгодно. Тогава единственият начин за финансиране на инвестициите на фирмата е чрез предоставяне на средствата от собствениците (*допълнителни или целеви вноски или други собствени средства*). Собствениците имат интерес да действат против интересите на настоящите кредитори, като не финансират и отхвърлят инвестиционни проекти с положителна нетна настояща стойност. Отказът от изгодни инвестиции ще ощетява кредиторите и ще създава посреднически разход на дълга.

Колкото по-голям е делът на дълга в капиталовата структура, толкова вероятността от фалит нараства, като кредиторите ще получават все по-голяма част от доходите от изгодните инвестиции. Така стимулът за отхвърляне на ефективни проекти от собствениците ще става все по-голям и посредническите разходи ще растат.

Голямата задлъжнялост прави мениджърите твърде предпазливи, което ощетява собствениците. Така дългът също носи посреднически разходи. Освен при конфликта мениджъри – собственици, посредническите разходи

на дълга възникват и при разминаването в интересите на собствениците и кредиторите на фирмата. Те се изразяват във вземането на неефективни инвестиционни решения от собствениците, като с нарастване на заемите дългът създава все по-големи посреднически разходи.

Заключение:

Процесът на управление на активите и пасивите в предприятието зависи от редица особености, като за СиВЗК от изключително важно значение е нейната правна форма на съществуване, а именно Кооперация. В Кооперацията измежду собствениците се избират мениджърите, което само по себе си не предполага описаните по-горе конфликти на интереси и следващите от тях проблеми и опасности при управлението на пасивите на АД. Ето защо Кооперацията следва да се бори за значителното усъвършенстване на законовата рамка, в която съществува, тъй-като понастоящем, сравнена със законовите възможности на колегите ни от страни, като Германия и Франция, тя може да бъде квалифицирана само като рестриктивна, във връзка с което още при началният анализ на Директива 2009/138/ЕС и имайки опита от невъзможността да се прогнозира поведението и отношението на държавата към бизнеса (Регламенти закони, правораздаване, нормативи, практика и данъци), на основание четвъртото събираемо от уравнение "Б", на Приложение "А" на Регламенти 2223/1993 и 549/2013 за да се запазят активите на Кооперацията, с които се покриват ТР и по най-икономичният начин да се реализира излишък от активи за спазване на техническата платежоспособност, следва неотклонно да се създава кол опцията - резерв и дори излишък от активи - чрез икономия от разноските, калкулирани в ЗТП. Застрахованите участват в печалбата с 3,5% от допълнителните премии, а горницата се отнася в РБУД и се разпределя с Решение на Председателя/Риск мениджъра със закъснение не по-малко от пет години. В резерва КСП се добавя аналитично отразен допълнителен резерв, собственост на Кооперацията, за посреждане нуждите на нейната платежоспособност по смисъла на Директива 138/ЕС. Икономията от аквизиционни разходи се извършва съобразно тяхната действителна, а не разчетна амортизационна квота произтичаща от Наредба №30 на КФН - метод на отчитането им №2. Така създаденото превишение на активите следва стремежа да се поддържа в размер на 200% от по-голямата от едната от двете величини SCR или MCR.